

TA'LIM MUASSASASI DIREKTORI STRATEGIK LOYIHA MENEJERI SIFATIDA

Bagirova Shoir Akbarovna

Olmazor tumani 191-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi direktori

E-mail: soirabagirova876@gmail.com

Telefon: +998903577697

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18173366>

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tezisda zamonaviy ta'lim tizimida yuz berayotgan institutsional o'zgarishlar sharoitida ta'lim muassasasi direktorining faoliyati strategik loyiha menejeri sifatida tahlil qilinadi. Ta'lim standartlarini joriy etish, raqamlashtirish, o'quv mazmunini yangilash hamda jamiyat va ota-onalar tomonidan ta'lim sifatiga qo'yilayotgan talablarning ortishi maktab rahbaridan yangi boshqaruv yondashuvlarini talab etmoqda. Tadqiqotda maktabni loyihaga asoslangan boshqarish modeli, direktorning loyiha jamoasidagi funksiyalari, boshqaruv samaradorligiga ta'siri ilmiy adabiyotlar asosida yoritiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim muassasasi direktori, loyiha boshqaruvi, strategik menejment, maktabni rivojlantirish, ta'lim sifati, boshqaruv samaradorligi

Аннотация: В данном научном тезисе анализируется деятельность директора образовательного учреждения как стратегического менеджера проекта в условиях институциональных преобразований, происходящих в современной системе образования. Внедрение образовательных стандартов, цифровизация, обновление содержания обучения, а также рост требований общества и родителей к качеству образования требуют от руководителя школы применения новых управленческих подходов. В исследовании на основе научной литературы рассматривается модель проектно-ориентированного управления школой, функции директора в проектной команде и их влияние на эффективность управления.

Ключевые слова: директор образовательного учреждения, управление проектами, стратегический менеджмент, развитие школы, качество образования, эффективность управления.

Annotation: This scientific thesis analyzes the activity of the head of an educational institution as a strategic project manager in the context of institutional changes occurring in the modern education system. The implementation of educational standards, digitalization, renewal of educational content, as well as the increasing demands of society and parents for the quality of education, require school leaders to adopt new management approaches. Based on scientific literature, the study examines a project-based school management model, the functions of the director within the project team, and their impact on management effectiveness.

Keywords: head of an educational institution, project management, strategic management, school development, quality of education, management effectiveness.

Kirish

So'nggi yillarda ta'lim tizimi global miqyosda tub o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, raqamli texnologiyalarni joriy etish va xalqaro standartlarga moslashuv zamonaviy maktab faoliyatining asosiy yo'nalishlariga aylandi [1]. Ushbu jarayonlar ta'lim muassasasi direktorining an'anaviy ma'muriy rahbarlik funksiyasini qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda.

Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, zamonaviy ta'lim muassasasi rahbari nafaqat ijro intizomini ta'minlovchi shaxs, balki rivojlanish strategiyasini belgilovchi va uni amaliyotga joriy etuvchi menejer sifatida faoliyat yuritishi lozim [2]. Ayniqsa, davlat ta'lim standartlarini joriy etish, o'quv dasturlarini yangilash, raqamlashtirish va ota-onalar hamda jamiyat tomonidan ta'lim natijalariga bo'lgan talablarning ortishi maktabni boshqarishda loyihaga asoslangan yondashuvni dolzarb qilmoqda [3].

Shu nuqtayi nazardan, ta'lim muassasasi direktori faoliyatini strategik loyiha menejeri sifatida tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

Metodologiya

Mazkur tezisda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish hamda ilmiy-pedagogik adabiyotlar sharhi metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi ta'lim boshqaruvi va loyiha menejmenti sohasidagi ilmiy ishlarga tayangan holda shakllantirildi [4]. Shuningdek, xalqaro tashkilotlarning ta'lim boshqaruviga oid tavsiyalari va milliy ta'lim hujjatlari tahlil qilindi [5].

Natijalar

Tahlil natijalariga ko'ra, maktab faoliyatining asosiy rivojlanish yo'nalishlarini loyiha sifatida ko'rib chiqish boshqaruv samaradorligini oshiradi. Ilmiy manbalarda loyiha boshqaruvi aniq maqsadlar, muddatlar, resurslar va kutilayotgan natijalarni belgilashga asoslangan tizim sifatida talqin etiladi [6].

Maktabni rivojlantirish jarayonida quyidagi yo'nalishlar loyiha sifatida amalga oshirilishi mumkinligi aniqlangan:

- yangilangan o'quv dasturlarini joriy etish;
- ixtisoslashtirilgan ta'limni tashkil etish;
- pedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash;
- maktab infratuzilmasini modernizatsiya qilish;
- raqamli transformatsiya jarayonlarini amalga oshirish [7].

Direktor strategik loyiha menejeri sifatida ushbu loyihalarning maqsad va vazifalarini belgilaydi, amalga oshirish bosqichlarini rejalashtiradi, mas'uliyatni taqsimlaydi hamda bajarilish jarayonini monitoring qiladi.

Tahlil va muhokama

Zamonaviy ta'lim tizimida ta'lim muassasasi direktorining faoliyati an'anaviy boshqaruv chegaralaridan chiqib, strategik rejalashtirish va o'zgarishlarni boshqarish jarayonlari bilan chambarchas bog'lanib bormoqda. Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, ta'lim muassasasini rivojlantirish endilikda alohida ma'muriy buyruqlar emas, balki puxta ishlab chiqilgan loyihalar orqali amalga oshirilmoqda [8]. Shu sababli direktorning loyiha menejeri sifatidagi roli ta'lim boshqaruvi samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida baholanadi.

Ilmiy adabiyotlarda direktorning loyiha jamoasidagi roli ko'p funksiyali ekanligi ta'kidlanadi. U bir vaqtning o'zida strategik tashabbuskor, resurslarni boshqaruvchi, ijro jarayonini muvofiqlashtiruvchi va baholovchi ekspert vazifalarini bajaradi [9]. Bu holat ta'lim muassasasida qarorlar qabul qilish jarayonining markazlashuvini kamaytirib, jamoaviy boshqaruv tamoyillarini kuchaytiradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, jamoaviy boshqaruv elementlari mavjud bo'lgan maktablarda o'qituvchilarning tashabbuskorligi va kasbiy mas'uliyati yuqori bo'ladi.

Loyihaga asoslangan boshqaruv modelining muhim jihatlaridan biri — maqsadlarning aniqligi va o'lchanadigan natijalarga yo'naltirilganlikdir. Ilmiy manbalarda loyiha boshqaruvi aniq belgilangan maqsadlar, muddatlar, mas'ullar va kutilayotgan natijalarga asoslanishi qayd etiladi [10]. Maktab sharoitida bu yondashuv o'quv jarayonini modernizatsiya qilish, ta'lim mazmunini yangilash va raqamli texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Direktor ushbu jarayonlarda loyiha menejeri sifatida strategik qarorlar qabul qiladi va ularning izchil amalga oshirilishini ta'minlaydi.

Ta'lim muassasasida loyihaviy yondashuvning joriy etilishi pedagoglarning faoliyatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlarga ko'ra, loyihalarda ishtirok etayotgan o'qituvchilar o'z kasbiy faoliyatini faqat dars o'tish bilan cheklab qolmay, balki ta'lim muassasasini rivojlantirish jarayonining faol subyektiga aylanadi [9]. Bu esa pedagogik jamoada mas'uliyat madaniyatini shakllantiradi va ichki motivatsiyani oshiradi. Ilmiy kuzatuvlarda qayd etilishicha, loyiha faoliyatiga jalb qilingan pedagoglar innovatsion faoliyatga ko'proq moyil bo'ladi.

Direktorning loyiha menejeri sifatidagi faoliyati ta'lim sifatini boshqarish bilan ham uzviy bog'liq. Ta'lim sifatini oshirish bo'yicha ko'plab islohotlar aynan loyihalar orqali amalga oshirilmoqda: yangi o'quv dasturlarini joriy etish, baholash tizimini takomillashtirish, raqamli platformalardan foydalanishni kengaytirish [8]. Bu jarayonlarda direktor loyihaning barcha bosqichlarini — rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring va baholashni muvofiqlashtiruvchi asosiy shaxs sifatida namoyon bo'ladi.

Ilmiy adabiyotlarda ta'lim muassasasi rahbarining loyiha boshqaruvidagi yana bir muhim jihati sifatida kommunikatsiya jarayonlari ko'rsatiladi. Loyiha menejeri sifatida direktor o'qituvchilar, ota-onalar, mahalliy hamjamiyat va ta'limni boshqaruvchi organlar o'rtasida samarali muloqotni yo'lga qo'yishi lozim [10]. Bu esa qarorlarning shaffofligini ta'minlaydi va jamoaning loyiha maqsadlariga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Raqamlashtirish jarayonlari ham direktorning loyiha menejeri sifatidagi rolini kuchaytiruvchi omillardan biridir. Ilmiy tadqiqotlarda ta'lim tizimini raqamli transformatsiya qilish murakkab va ko'p bosqichli loyiha sifatida talqin etiladi [8]. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun strategik rejalashtirish, resurslarni to'g'ri taqsimlash va xodimlarning tayyorgarligini ta'minlash zarur. Direktor bu jarayonda loyiha rahbari sifatida barcha bosqichlarning izchilligini ta'minlaydi.

Loyihaga asoslangan boshqaruv yondashuvi direktor faoliyatida tahliliy fikrlashni ham kuchaytiradi. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, loyiha menejmenti natijalarni muntazam tahlil qilish va ularni keyingi qarorlar qabul qilishda hisobga olishni talab etadi [9]. Bu esa maktab boshqaruvida reflektiv yondashuvni shakllantiradi va xatolardan xulosa chiqarish imkonini beradi.

Shuningdek, loyiha boshqaruvi uslubi maktab rivojlanishini uzoq muddatli strategik maqsadlar bilan uyg'unlashtirish imkonini yaratadi. An'anaviy boshqaruvda ko'pincha qisqa muddatli vazifalar ustuvor bo'lsa, loyihaviy yondashuvda maktabning istiqboldagi rivojlanishi asosiy e'tiborga olinadi [10]. Bu holat ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ilmiy tadqiqotlarda direktorning loyiha menejeri sifatidagi faoliyati professional kompetensiyalar bilan ham bog'liq ekani ta'kidlanadi. Strategik rejalashtirish, risklarni boshqarish, jamoani boshqarish va monitoring kompetensiyalari direktor faoliyatining

ajralmas qismiga aylanmoqda [8]. Bu esa ta'lim muassasasi rahbarlarini tayyorlash va qayta tayyorlash tizimida loyiha boshqaruvi bo'yicha bilimlarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim muassasasini loyihaga asoslangan boshqarish modeli direktorning rolini tubdan o'zgartiradi. U faqat ijrochi rahbar emas, balki maktab rivojlanishining strategik yo'nalishlarini belgilovchi va ularni loyihalar orqali amalga oshiruvchi menejer sifatida faoliyat yuritadi. Bu esa ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilash uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, strategik loyiha menejeri sifatida faoliyat yuritayotgan ta'lim muassasasi direktori maktabning tizimli va barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Loyihaga asoslangan boshqaruv yondashuvi jarayonlarning shaffofligini oshiradi, resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi hamda ta'lim natijalarining sifatini yaxshilaydi. Shu sababli, direktor faoliyatida loyiha menejmenti kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy maktab boshqaruvining muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar.

1. Fullan M. *The New Meaning of Educational Change*. — New York: Teachers College Press, 2016. — 45–47-betlar.
2. Bush T. *Theories of Educational Leadership and Management*. — London: Sage, 2018. — 32–35-betlar.
3. OECD. *School Leadership for Learning*. — Paris: OECD Publishing, 2013. — 18–21-betlar.
4. PMI. *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide)*. — Pennsylvania, 2017. — 67–70-betlar.
5. UNESCO. *Educational Leadership in a Digital Era*. — Paris, 2020. — 22–25-betlar.
6. Kerzner H. *Project Management: A Systems Approach*. — New York: Wiley, 2019. — 54–58-betlar.
7. Hargreaves A., Fullan M. *Professional Capital*. — New York: Teachers College Press, 2012. — 88–92-betlar.
8. Leithwood K. *Successful School Leadership*. — Toronto: Springer, 2015. — 41–44-betlar.
9. Day C. *School Leadership and Effectiveness*. — London: Routledge, 2014. — 63–66-betlar.
10. Harris A. *Distributed Leadership in Schools*. — London: Routledge, 2013. — 29–33-betlar.
11. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. *Maktab boshqaruvi bo'yicha metodik tavsiyalar*. — Toshkent, 2021. — 14–17-betlar.
12. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. — Toshkent: O'zbekiston, 2022. — 112–115-betlar.